

CURIOSITATS DE CATALUNYA

(setmanal)

Redacció i Administració:
Barcelona. - Riera Alta, 61

P R E U :

Número corrent	20 cèntims.
Número atrassat	30 »
Subscripció anual	10 pessetes.

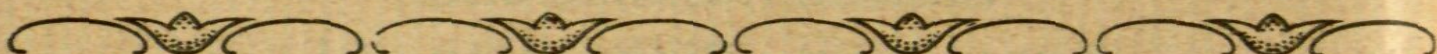

S U M A R I

Agraïts, pàg. 2. - Varietats, pàgs., 2 i 11. -
Una parella singular, pàg. 3. - L'Estu-
diant de Vic, pàg. 8. - Extrems, pàg. 10. -
Nostra premsa, pàg. 12. - L'estany de Ba-
nyoles, pàg. 13. - Endevinalles, pág. 14. -
Mort de Ramon Berenguer II, pàg. 15. -
Folklore de la pagesia, pàg. 17. - El Sant
Misteri de Cervera, pàg. 20. - De banda
i banda dels Pireneus, pàg. 23. - Pàgina
festiva, pàg. 24. - "Mereixeu ésser fill de
Reus", pág. 25. - Melangia, pàg. 26. - El
primer miracle de Sant Ignasi, pàg. 28. -
Marc Mir i Capella, pàgina 29. - Els
cognoms catalans, pàg. 31. - El cambrer,
pàgina 32.

AGRAÏTS

a tots els que ens trameten dades i notícies, les quals arxivem per a publicar-les en números successius; ens plau, ensems, fer present, que, a ésser possible, tindriem molta satisfacció, si les acompanyessin amb alguna fotografia adient a l'assumpte, a fi de poder il·lustrar-les degudament.

V A R I E T A T S

LA GALLINA

Es la reina de les aus de corral, molt estimada per la seva carn i posta d'ous. Cada gallina pon de 60 a 90 ous a l'any, començant la posta als sis mesos i essent el segon any el de més fecunditat de la seva vida, anant després en disminució fins al quart.

El gall pot estar amb dotze o vint gallines.

Aquests animals poden mantenir-se amb certa economia, sobretot a les cases de pagès, on surten a pasturar als camps i mengen llavors, herbes, insectes i cucs de tota mena, els quals se'ls proporcionen esgarrapant a terra.

La lloca pot covar de 14 a 22 ous, i la covada dura de vint a vint-i-dos dies. La millor època de posar lloques és de desembre a maig, encara que se'n poden posar en els altres mesos de l'any, amb bon resultat.

Les races típiques de Catalunya, dites catalanes, són les anomenades Prat, Sagarresa, Penedesenca, etc., essent la primera la més coneguda, doncs fa bona carn i dona bastants ous, i els capons Prat són una menja predilecta per a les persones distingides. Els ous de la gallina Penedesenca són sumament estimats per llur tamany i color.

Pau Trenchs.

Els grallers de Valls

Una parella singular

(Records)

PAU Trenchs i Cerdà (*Marcellino o L'esquerritx*) va nàixer el dia 1 de juny de 1801. De petit, va mostrar gran afició —segons dades que ens forneix Francesc Martí Dalmau— a la poesia. Sinó que el fet d'haver nascut en una casa on havien de viure del jornal, va ésser causa que ell no pogués aprendre bé les lletres per a la Poètica.

No era sols la poesia, també la música cridava la seva atenció; per les mateixes circumstàncies no s'hi va poder

dedicar, amb estudis especials; i així com en poesia va haver d'acontentar-se fent *parlaments*, en música va limitar-se a tocar la gralla. La primera vegada que va provar les seves habilitats en públic va ésser l'any 1821, al poble de l'Argilaga. Aquell mateix any, ja toca a Valls el ball de la *Primera*. L'any següent ja es va atrevir a llogar-se per a les festes majors de Guimerà, Solivella i Montblanc.

Ara, ací anotem una altra afició de Pau Trenchs, i eren les armes.

L'any 1823 se'n va amb els anomenats *servils* a la Seu d'Urgell. D'aquí, al cap de poc temps va haver de marxar, va internar-se a França; les seves forces es veien perseguides contínuament, sense repòs, per les tropes enemigues. No passava molt de temps que ja tornava a Espanya, al comandament del Baró d'Eroles; i, segons consta en explicar aquella jornada, diu que *féu per a traure Fernando VII de Cadis per a posar-lo en la trona dels seus majors*. Després va servir 2 anys en el tercer regiment d'*Infanteria lleugera*, i passats aquests, va venir a formar part dels voluntaris de Valls, que capitanejava don Jeroni Gadea. Dotze o tretze mesos més tard, va deixar aquella llei de vida aventurera, per anar-se'n a caseta amb la intenció de guanyar-se les queixalades en l'ofici del pagès o tocant la gralla a les festes majors.

Pau Trenchs en aqueixa nova mena de vida, veritablement tampoc no li semblava de sentir-se en el seu centre i l'any 1836 va tornar a prendre les armes, va seguir tota l'anomenada *guerra dels set anys*, fins que, derrotat l'exèrcit a què ell pertanyia, va haver d'internar-se una altra vegada a França. En el temps de la seva emigració va treballar en tota mena d'oficis, sols es guanyés la vida honradament. D'aquest període de la seva vida té feta una narració, que es diu *Casos de riure i plorar de la marxa a França l'any 1840*. La descripció que fa d'aquells anys dóna tristesa. En un lloc, referint-se als tractes dels francesos, diu:

No cal que ens fassiu patir,
que soldats no ho volem ser;
si voleu soldats quanteu,
que d'espanyols pocs n'haureu
de tontos per anà a Alger.

Va retornar a la seva pàtria l'any 1846. A partir d'aquesta data, la seva vida va consistir a treballar de pagès, tocar la gralla i compondre alguns *parlaments*.

De xicolet que era amic de Marc Fusté (*Marquet de la Dona*). Les relacions de les danses populars que anys enrera estaven tant en voga, com el *Ball de Serrallonga*,

Francesc Guasch.

Diablers, Rosaura, Candela, Pastors, i d'altres, eren compostes per aquells dos poetes naturals. Recordem l'acabament d'uns versos que va pronunciar un any en fer l'*alcalde* del *Ball dels Vells*:

i prenem el món com ve,
fent les coses amb cautela;
si per cas hi ha algun confrare
que vagi a prendre candela.

Pau Trenchs va morir molt vell. Als seus 84 anys encara es llogava de jornalер i encara ballava i feia algun *parlament*...

* * *

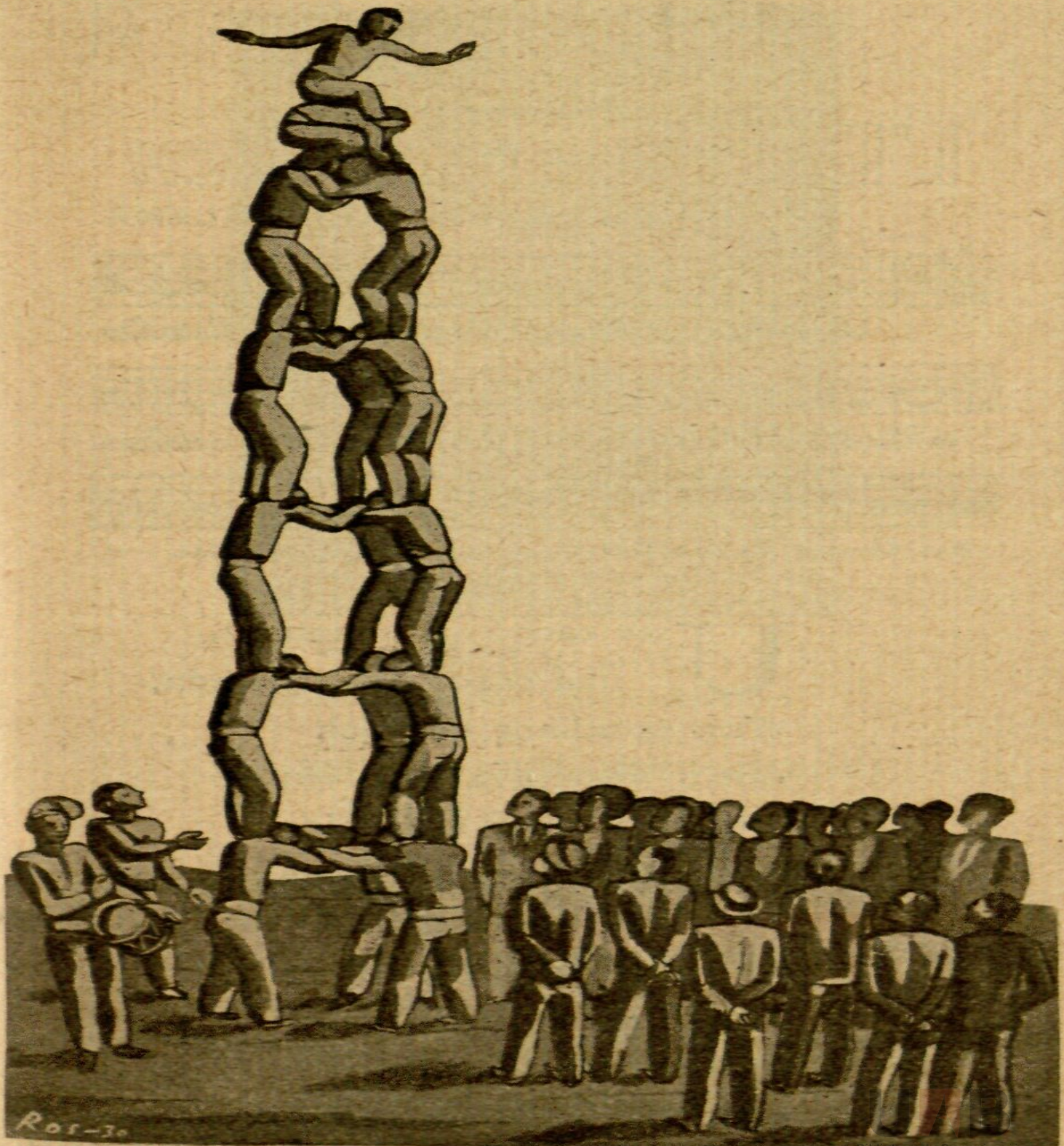
Francesch Guasch i Borrell (*Quico de Curdó*). La primera impressió en veure'l —diu Francesc Martí Dalmau— em va causar no sols admiració, sinó també respecte. I aqueix respecte i aqueixa admiració se'm va augmentar sobre manera en aixecar-se aquell home, després d'haver-li nosaltres parlat, i voler-nos donar la mà. Em vaig convèncer, per les seves accions, que estava cec. Les seves comes tortes, brincades, més que pel pes dels anys (encara que són vuitanta), pel pes del gran treball que tota sa vida ha portat; els seus ulls cecs a causa d'un rebot d'una pedra en topar el fés contra la terra, una tarda; les seves mans crivellades per les durícies que s'hi han format tenint sempre entre elles el mànec d'una aixada; en fi, en reparar l'honradesa i el treball en la fesomia d'aquell home, se'm va retratar la imatge pura del caràcter dels habitants de la meva pàtria, la terra dels *xiquets*. L'amic que m'acompanyava li va explicar el propòsit que dèiem de fer conèixer al públic la parella de grallers més antiga de Valls. Guasch plorava com una criatura. Amb paraules tallades va dir: *el que sento és no poder-me veure el retrat que de mi fareu*.

El Guasch, de petit va demostrar precocitat a voler tocar un xiulet (*pito*), que després va tocar en moltes festes majors, anava amb un timbaler que l'acompanyava. Després va provar de tocar la gralla, i va sortir-ne anant al costat del seu oncle Josep Borrell. Més tard, es va acompanyar amb el graller Rafael Mestre (*Barraca*) fill de Puigpelat, amb el qual va anar molts anys, i amb el qual va tocar els castells per Santa Tecla, a Tarragona, durant una pila de festes majors. Després va fer parella amb Trenchs i amb aquest —mestre en la gralla— va començar tocant el timbal, per primera vegada, en una anada a Capafonts, Tàrrega, Solivella, Rocafort, Figuerola, Bràfim, Pla, Cabra, Nulles, Montblanch, Tarragona, Barcelona. Molts altres pobles van ésser testimoni de l'afinament amb què tocaven per espai de molts anys la parella Trenchs-Guasch, coneguts per l'*Esquerritx* i *Curdó*.

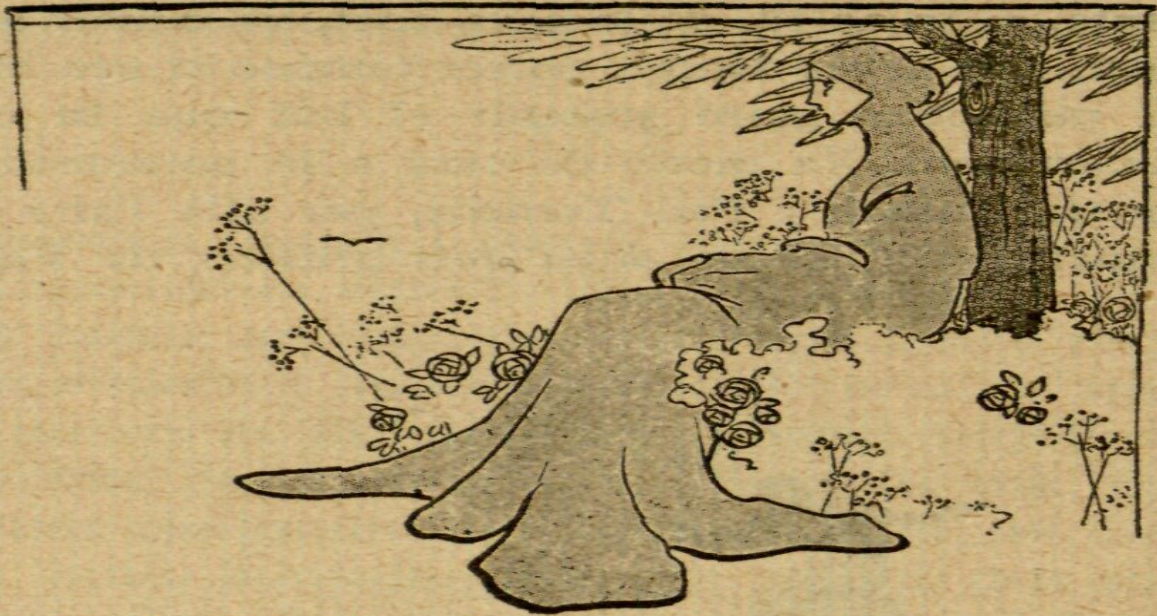
Francesc Guasch va tocar la gralla durant 35 anys. Als setanta, si fa no fa, de la seva edat, va deixar aquest instrument. Les seves forces, potser tampoc el seu humor, ja no li permetien gaire sostenir el buf que fa cantar aquell instrument. Va morir de cara a la norantena.

Francesc Guasch i Pau Trenchs, per allà l'any 1885, van compartir el títol de *degà dels grallers de Valls*.

R.

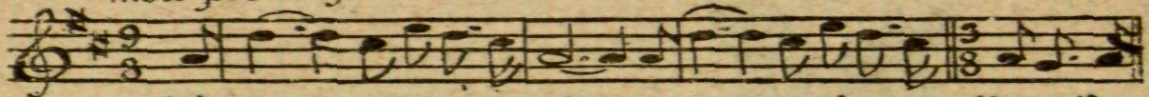

Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General

L'ESTUDIANT DE VICH

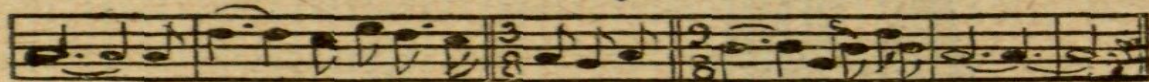
molt-poc-a-poc CANÇÓ POPULAR CATALANA

U-na cançó vull cantar u-na cançó nova y linda d'un

es-tudiant de Vich qu'en ses-te ja va una viuda bon a-mor a deus i

ou co-lor de rosa flo-rida bon a-mor a deus i ou —

UNA cançó vull cantar,
 una cançó nova y linda,
 d'un estudiant de Vich
 que'n vestejava una viuda.

Bon amor a deus i au
 color de rosa florida.

La viuda s'hi vol casá
 lo seu pare no ho volia;
 l'estudiant se n'és anat
 á serví una rectoria.

Quan la viuda ho sapigué
 tingué llarga malaltia;
 la viudeta s'en va al hort

en un jardí que hi tenia
un jardí de totes flors,
rosa vera y satelía
á la vora del jardí
un roseret n'hi havia
á la vora del roser
la viuda s'hi adormia;
ja'n passava un rossinyol

L'Estudiant de Vic.
(Escultura de Cèsar Cabanes).

que pel món dona alegria;
—Rossinyol, bon rossinyol,
tu cantas y jo estich trista.

Rossinyol, bon rossinyol,
¿com portas tanta alegria?

—Porto noves del amor
del cor que tú més estimas.

—Si això n'era veritat
jo bé te'n regalaría

t'en faría lo bech d'or

les ales de plata fina.

—De noves prou te'n daré,
pero no t'en convindria,
á Roma lo trobarás
servint una rectoria.

La viuda se n'es anat
vestida de pelegrina;
quan la viuda arriba allí
l'estudiant canta missa.

Quan la viuda lo coneix
una basca ja en tenia,
l'estudiant se n'adoná
y també se'n defallia.

Nines que veniu al mon
no us fieu de gent de llibres
tenintne quatre rahons
ja se'n van á cantá missa.

E X T R E M S

Per a una noia: guarnir-se els enagos amb puntes de París.

Per a un argenter: comprar i fondre la plata de l'enciam.

Per a un notari: escriure un testament amb una ploma
d'aigua.

Per a un metge: tallar una mà de paper d'estrassa.

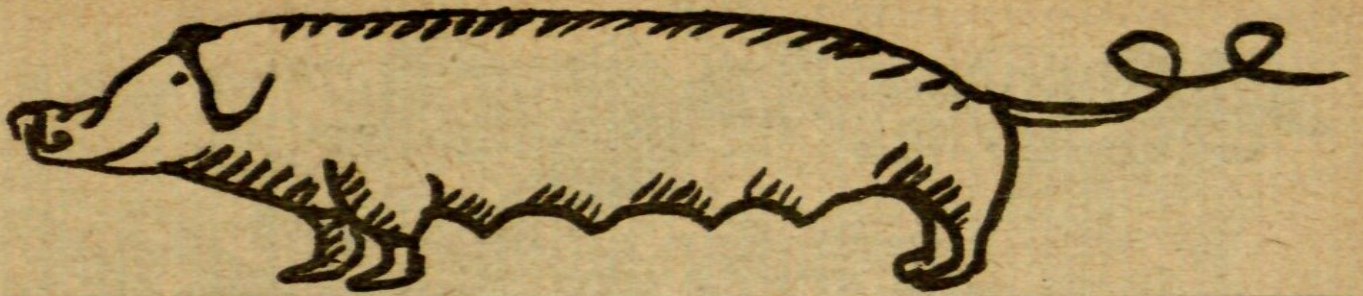
Per a un pastisser: fer una bona fornada de pans d'or.

Per a un escrivent: escriure fulles de bleda.

Per a un dentista: arrencar les dents de les claus.

Per a un fuster: treballar amb el Banc d'Espanya.

Per a un periodista: publicar boles de billar.

V A R I E T A T S

EL PORC

EN moltes cases de pagès crien porcs, pel seu consum o per vendre'ls. Serà de força utilitat donar a conèixer algunes notes referents a tan profitós animal.

La truja deslliura dues vegades l'any i dóna cada vegada de deu a vint garrins, que a les sis o set setmanes es desmamen, destinant-los a l'engreix.

El porc es manté d'herbes, arrels, tubèrculs i fulles durant els primers mesos; després, al temps d'engreixar-lo, se li dóna bullit, farinasses, moresc o altre gra, sempre augmentant-li la ració.

Gras que està, arriba el dia de la seva matança, que ja tots sabem que converteix la casa de camp en un dia de satisfacció per als grans i alegria per a la mainada.

La carn de porc té un gust molt exquisit i es conserva salada; amb la més magra se'n fa la tradicional llonganissa, i la tan celebrada botifarra catalana, superior a totes les altres forasteres, segons testimoni dels fondistes i de la gent que l'ha tastada.

La casa de pagès que mata porc pot ben dir que té carn per tot l'any al seu rebost. No obstant, no se n'ha d'abusar, d'aquesta carn.

NOTICIA PERIODICA

El primer periòdic en català

LA primera publicació, a la qual ja es pot donar el nom de *periòdic*, que va publicar-se en llengua popular, va ésser *Lo Pare Arcàngel*, a Barcelona. En reproduïm la portada del primer número. Aleshores, el català era a la seva ínfima expressió, inculte, davallat a un extrem de deixadesa veïna de la mort. La grosseria era gairebé el seu conreu únic. Tant és així, que àdhuc la seva primera aparició en la premsa periòdica ofereix aquest caràcter. Al cap de poc, sortia *Lo Verdader Català*, veritable periòdic amb totes les de la llei i d'un to més correcte. Després ha seguit el camí fins a l'hora present, completament normal i de tipus europeu.

BARCELONA

ANY 1841.

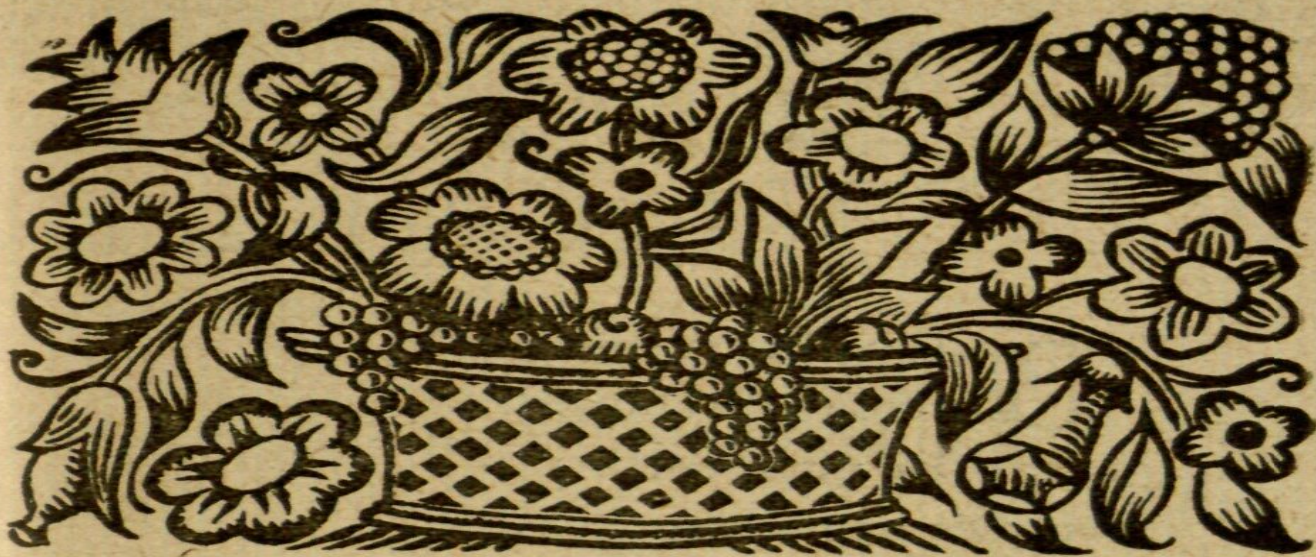

LO PARE ARCANGEL.

DIUMENGE 25 DE ABRIL.

*Carissims germans meus, la pau del Senyor, sana lli-
bertat, PROGRÉS Y AUMENT DE MOSTRAS FABRICAS E INDUSTRIA,
valor y unió per conservar y sostenir tan estimables
dons sigua ab vosaltres y ab mi. Amen.*

Considerant, amats oyents meus, que en alguna de las
pláticas que allà en lo gran saló nomenat de las Cortes, que

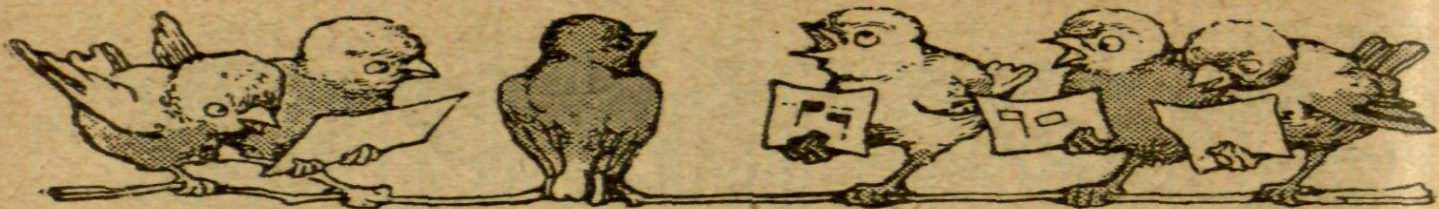

L'estany de Banyoles

Es el principal, que quasi pot compendre's en la categoria dels llacs; es troba a uns 100 m. de la vila que li dóna el nom i al peu de la muntanya de Porqueres, i té mitja hora de llargària per un quart d'amplada; la seva profunditat pel centre sembla ésser immensa, i es forma de manantials que brollen en el mateix lloc que ocupa; el principal està per la part de l'esmentat Porqueres. Es tan gran la profunditat d'un d'aqueixos manantials, i considerable la força ascendent d'aquella espècie de pou artesià natural, que pot comparar-se amb el de Gèiser, a Islàndia, perquè s'observa el punt on brolla, doncs fa desviar les barques que se li acosten.

Del referit estany, o del sobrant de l'aigua de les seves cinc sèquies, es forma el riu *Alterri* o *Terri*, que s'ajunta al Ter.

En l'actual any de 1936, procedent del Monestir de Pedra, han estat portats 20.000 ous de carpes per a la repoblació d'aquest estany.

ENDEVINALLES

BLANCA de naixement,
verda d'inclinació,
i ara, per mala sort,
sóc més negra que el carbó.

(L'oliva).

Verds varen sê els meus estudis
i de dol em vaig vestí,
mes ara que estic de negre
en fan sentència de mi.

(L'oliva).

Malgrat i portar-ne cua
no sóc bèstia ni persona
i igual m'entaulo amb el rei
que m'entaulo amb el manobre.

(L'oliva).

És verd com julivert
i no és julivert.

(L'oliva).

Llarga com una soga,
rodona com una poma,
dolça com una mel,
i amarga com un fel.

(L'olivera i l'oliva).

FETS HISTORICS

Mort de Ramon Berenguer II

QUAN morí Ramon Berenguer I, deixà el poder als seus dos fills bessons, Ramon Berenguer II i Berenguer Ramon II; essent de caràcters oposats, i no tenint l'harmonia necessària, determinaren dividir-se els senyories, com ho feren, l'any 1079.

Màlgrat això, no minvava l'enemistat entre els dos germans, encara que feien el possible per a no semblar-ho. Tant és així, que un dia determinaren fer una excursió i anar a caçar.

No lluny d'Hostalric i abans d'arribar a Sant Ceioni, succeí una escena sagnant, pel desembre de l'any 1082, i fins hi ha qui precisa el lloc determinat on caigué sense vida el comte Ramon Berenguer II, anomenat *Cap d'estopa*, per la seva rossa i rutllada cabellera.

Diu la història, en relatar aquest fet, que el comte, trobant-se de caça, a la qual era molt aficionat, en el paratge que s'ha mencionat, en mal hora degué separar-se

de la seva comitiva per a internar-se en un bosc que devia ésser la seva tomba. El seu germà, en Berenguer Ramon, irascible com era i envejós per la simpatia que demostrava el poble a En Ramon Berenguer II, pel seu caràcter pacífic, aprofità aquella ocasió i vilment l'assassinà; després de consumat aquest acte abominable, submergí el cadàver en un petit gorg, anomenat *Gorg del Comte*, per amagar el seu crim a la vista dels homes. Si aleshores aquest fet imposà de moment paorós silenci a la consciència pública, més tard ja s'assenyalà com autor a Berenguer Ramon, al qui se l'ha estigmatitzat amb el nom d'*el Fratricida*.

La tradició ha embellit aquest fet amb la relació curiosa, en la que hi juga el paper més important el falcó del desgraciat comte: Quan Ramon Berenguer caigué víctima de les punyalades que l'hi inferí *el Fratricida*, l'instint de l'ocell que tantes vegades havia departit amb el seu senyor les glòries de la caça, l'impedia allunyar-se del lloc on el veié caure per darrera vegada, i poblant aquells voltants amb els seus llastimosos crits, atragué l'atenció de l'acompanyament del comte, que, creient-lo extraviat per aquells matorrals, el cercava amb delit; compareguts que foren al lloc que el falcó semblava obstinat a no abandonar, trobaren el malaurat Ramon Berenguer al fons de l'estany, gràcies a algun vestigi que, surant en la superfície, devia fer patent el secret que guardaven les aigües.

El comte fou transportat a Girona, i és veu, que l'ocell seguí sempre la trista comitiva fins al mateix portal de la catedral, on no podent resistir el cansament, caigué abatut i sense vida als peus de les despulles del seu senyor. Per a fer, en aquest punt, més interessant la intel·ligència del falcó, hi ha qui diu que morí de pena en veure la mala sort del seu amo, puix que el camí sols, no era prou per a produir la mort a un animal que podia resistir trenta vegades la volada des d'Hostalric a Girona.

A la Catedral de Girona, sobre la porta de la sagristia, hi ha el sepulcre del *Cap d'Estopa*. En honor a la fidelitat palesada per l'ocell, es col·locà un falcó de fusta dalt de l'entrada de l'església, allí mateix on va posar-se abans que caigués mort.

Folklore de la Pagesia

Influència del temps

(Continuació)

De senyals de pluja n'hi ha de simptomàtics.

Rotllo gros a la lluna,
senyal de pluja.

Lluna tapada,
boira o ruixada.

Cel a bultets,
aigua a clotets.

El cel fa brometes,
la pluja bassetes.

Cel de panxa de burra,
pluja segura.

Sol de forat,
senyal de pluja.

El sol ha sortit i ha fet cluc,
no pensis pagès en res d'eixut.

Cel rogent al matí,
la pluja és aquí.

Cel rogent a la tarda,
la pluja és passada.

Cel rogent a sol ixent,
si no és pluja serà vent.

De vents tenim encara aquests senyals:

El llevant la mou, [la broma]
el serè la plou.

Vent de llevant,
porta l'aigua al davant;
vent de llebeig,
d'aigua no en veig.

Vent bergadà,
ni plou
ni si n'està,

Vent marí sobre gelada,
pluja o nevada.

Tramuntana al matí,
pluja a la tarda.

Quan plou de tramuntana,
plou de gana.

Tramuntana de primavera,
pluja al darrera.

En el regne animal pot observar-se:

Quan canta el gripau,
senyal de pluja.

Quan canta molt el gall,
senyal de pluja.

Quan el cargol es posa a llaurar,
senyal que plourà.

Quan la sangonera puja,
senyal de pluja.

De plantes que anunciïn la pluja, només hi ha la berbena.

Berbena ajupida,
senyal de pluja.

Però tenim altres senyals de pluja en ço que ens envolta:

Cremallot al llum,
pluja i no fum.

Quan de la xemeneia cau estalzi,
senyal de pluja.

Si plou a migdia,
plou tot el dia.

Mar blanca,
pluja a manta.

Gelada sense sol,
pluja segura.

Gelada que dura,
pluja segura.

Boira per les serres,
pluja per les terres.

Per més que:

Ni tota boira plou,
ni tot vent remou.

Perquè és sabut que:

Quan Déu vol,
de tot vent plou.

Com també:

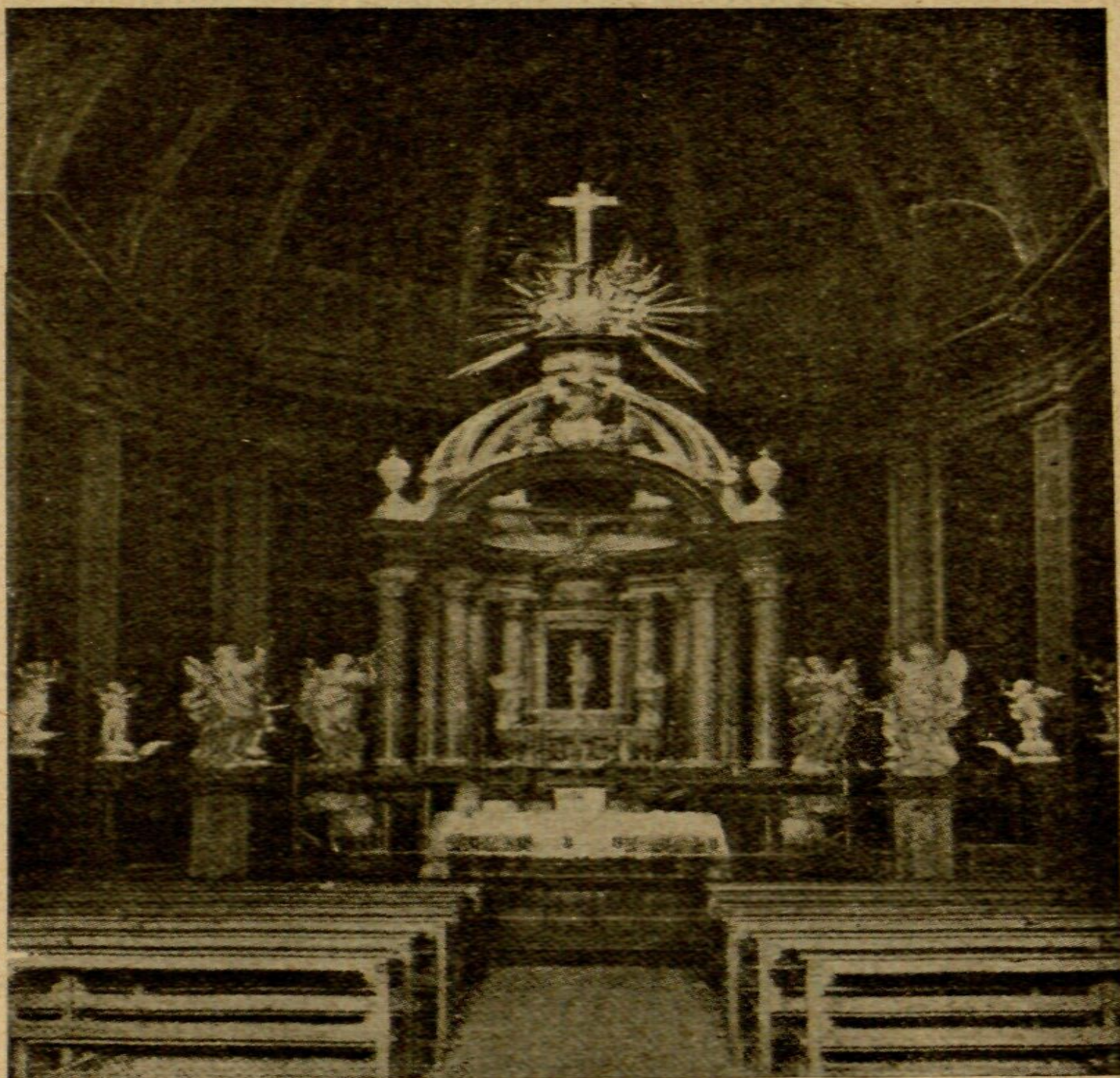
Quan Déu vol,
sense núvols plou.

L'aigua de gener és reputada com la més oportuna.

Pluja de gener,
cada gota en val un diner.

Aigua al gener,
tot l'any va bé.

(Acabarà)

Altar del Santíssim Misteri.

El Sant Misteri de Cervera

CADA any, la ciutat de Cervera, celebra, el dia 6 de febrer, amb força lluïment, la festa del Sant Misteri. I en aquesta avinentesa, farem una breu relació d'aquest fet tan prodigiós.

A la parròquia de Santa Maria de Cervera, entre les capelles que hi ha, se'n destaca una molt sumptuosa, a mà dreta, dedicada al *Santíssim Misteri*. Va ésser construïda en 1633, restaurada en 1888, i l'altar de marbre, en desacord amb l'estil de l'església, és obra de l'any 1789.

El tan renomemat *Santíssim' Misteri de Cervera*, consisteix en un fragment de *Lignum Crucis*, o sia, de la

Vera Creu, dei qual, segons tradició, s'apoderà un soldat del Conestable de Borbó, en el saqueig de Roma.

Vingut a Catalunya, i havent-se posat greument malalt, a l'hora de la seva mort, ocorreguda a Martorell, en féu donació al sacerdot que l'assistí en els seus darrers moments. Aquest prevere es deia don Jaume Albesa, qui essent fill de Cervera i havent obtingut un benefici en la parròquia de la seva ciutat nadiua, al cap de temps la diposifà, junt amb altres relíquies, en un armari de la capella de Sant Nicolau.

L'origen de la festa instituïda a llaor i glòria del *Santíssim Misteri* que celebrava abans amb festa de precepte la diòcesi de Solsona i molts pobles de Catalunya, és el següent:

Desitjant els veïns del poble de Tarròs obtenir una part o porció del *Lignum Crucis*, ho varen sollicitar dels seus conveïns de Cervera amb tanta insistència, que, a la fi, s'acordà concedir-los-hi el que demanaven.

Reunits els d'un altre poble, el dia 6 de febrer de 1540, en presència del rector i quatre capellans, segons detalladament explica una informació pública que guarda l'arxiu parroquial, prenent de l'altar de Sant Nicolau en què es venerava la Vera Creu, varen intentar treure'n un trosset, però la Sagrada Fusta es resistí al tall del ganivet, i no va poder-se efectuar llur desig. El més asombrós per a tots els presents fou que el ganivet quedà tacat de sang. A l'insistir en voler tallar-ne un trosset, va ésser inútil l'esforç; després va trencar-se amb les mans, amb molta facilitat, degotant sang al fracturar-se, en quin moment es sentí ressonar un fort tro, estant el temps serè.

Amb tal motiu, custodiada en valuós requiri, se li ha tributat, sempre més, culte, instituint-se, per butlla del Papa Paulus III, la festa del *Santíssim Misteri de Cervera*.

En l'any 1619, fou robat el reliquiari del Sant Misteri per un home d'una anormal barreja d'avariciós i místic. Mentre la vila celebrava tota mena de pregàries per la restitució, el lladre tenia la relíquia a casa seva, amb ciris encesos. Confessada la culpa i restituint el furt, el lladre fugí. Però la ira popular, aquesta ira engegadora del poble, que tantes vegades irreflexivament ha fet estralls, s'abraonà damunt la família del delinqüent. I la seva muller fou exiliada, i el pare esquarterat. El cap del miserable, posat

en una gàbia, balancejà sinistrament anys i més anys. I el dia de la restitució, la gent cantava:

—Dones de Cervera,
quina festa feu?

—La del Sant Misteri
de la Vera Creu.

—Si l'haveu perdut;
si l'haveu trobat.

—A dalt de l'església
trobareu lo cap.

El poble, ple d'entusiasme i alegria, canta en l'esmen-
tada festa els

<p>GOIGS EN DEL SANTIS- QUE S VENERA</p>		<p>ALABANSA SIM MISTERI. EN CERVERA</p>
<p>DIVINA prenda y. tesor. Sant Misteri de Cervera: de Vos mostre cor espera consol. amparo y favor. Per estranyas contingencias, de Roma foreu portat, y algun temps casi ignorat, mes tot eran providencias: puig nos mostraba 'l Senyor. que qui vos enviaba, Ell era; &c Ab triunfo singular obligá també al dimoni, á que donás testimoni, que 'l cap Cristo vos vá aplicar y ab nou atragtiu y honor, que així sou de la Creu vera; &c Per aixó al sis de Febrer del any mil cinch cents quaranta, se volgué ab porffa santa dividirvos, no pot ser. un Misteri tot de amor no consen lorsa estrangera; &c Doblareu lo dur acér, y partit ab dits sagrats quedaren ensangrentats lo gamivet y paper per evidència major tot encara persevera; &c Una gota de sanch pura se espargi luego 'en tres, que de la Trinitat es</p>		<p>la mes divina Figura. sanch de nostre Redemptor, sanch que adorám verdadera; &c. La capella en que 's va obrar tant gran Misteri, á Maria, en la Concepció tenia també per son Titular: lo Fill era lo obrador, Ella fou la mediánera; &c Al mateix temps un gran tró ohint tots, lo cel seré, lo poble concorregué, com per una inspiració Mistren fou lo clamor, Mistren la vet primera; &c. Despres sempre habeu estat reparo en totes desgracias, y universal font de gracias á aquells queus han invocat; sols ans demanau dolor de las culpas y fé entera; &c. Plujas quabl vos los pregám, trayentvos en professó, son, segutas, y si nó, lo quens convé, alcansám sou de tot lo infern terror, sou del cel certa carrera; &c ÚLTIMA. Creu y sanch del Redemptor Sant Misteri de Cervera: de Vos nostre cor espera, &c El tuam gloriosam recolimus Passionem.</p>
<p>OREMUS. Deus, qui unigenitú Filis tua pretioso sanguine crucifixa Crucis vexillum sanctificare voluisti, concede quæsumus, eis qui eisdem sancta Crucis gaudent honore, tua quoque ubique pro- tectione gaudere. Per eundem Christum Dominum nostrum. ¶ Amen.</p>		
<p>Per cada vegada que devotament se canten, resen á oyan cantar aquestos goigs devant del San- ctissim Misteri, se guanyan per cada cobla y per la oració, 100 dies de Indulgencia</p>		

CERVERA: IMPRENTA DE J. SOLÉ.

De banda i banda dels Pirineus

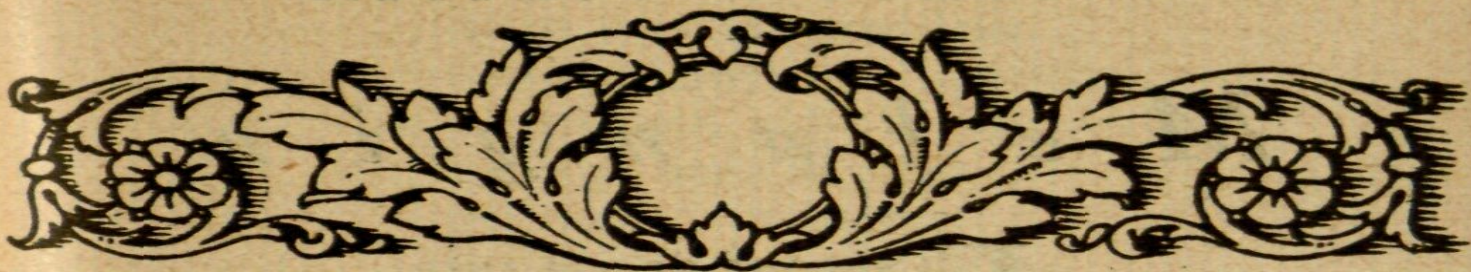
CURIOSA fotografia obtinguda l'any 1868, en què Mistral pronosticà el triomf d'En Verdaguer. Reunió a Montserrat de poetes provençals i catalans, concurrents als Jocs Florals de l'any 1868. Víctor Balaguer encaixant amb En Mistral. D'esquerra a dreta: Celestí Barallat, Querol, Verges, Torres, Arnau, Roure, Roca, Mistral, Quintana, Balaguer, Sala, Bonaparte Wyse, Ferrer Bigné, Pierre Vidal, Roumieux, Teodor Illorente, Paul Meyer.

Aguantant el punt.

L'artista incompès.

«Mereixeu ésser fill de Reus»

ESSER fill de Reus, per a aquells qui en són, sembla una cosa tan natural... Podríem dir que ni se n'adonen. De la mateixa manera que no ens adonem de la pròpia respiració, ni ens fixem en la llum que ens illumina cada dia. Perquè són una cosa tan natural.

Amb tot, de vegades, ésser fill de Reus vol dir molt.

I si no, prenem un exemple del que va dir, un dia, el general Prim.

Aleshores de l'arribada del general Prim, a Barcelona, es va celebrar un gran banquet al Liceu.

El temps de què es disposava per a tot el que es necessitava per a un acte com aquell, era curt, justíssim. Va ésser-ne encarregada l'ornamentació i decoració a En Maurici Vilumara.

Maurici Vilumara, que aleshores era un jovenet, però que ja es feia notar, va donar-s'hi amb tota l'ànima i va enllestir la tasca bé i rapidíssimament. Tothom en feia elogis.

El general Prim va adonar-se perfectament de l'esforç extraordinari que allò representava, i se n'admirava. I tot parlant amb el mateix que ho havia fet, o sigui En Maurici Vilumara, va preguntar-li:

—Qui ha fet això?

—Jo!

—Amb tan poc temps?

—Sí!

I diu que el general Prim, en una d'aquelles sortides, expressives i tallants, que el caracteritzaven, va exclamar:

—Doncs, mereixeu ésser fill de Reus!

M e l a n g i a

ENFRONT de ma casa,
 la casa pairal,
 n'hi ha una donzella
 que en plora un aimant.
 Es bella i senzilla,
 modesta i gentil;
 n'és rica pubilla,
 l'encís dels fadrins.
 Es diu Margarida,
 d'exemplar candor;
 d'un cor n'és regina
 i llur ceptre és l'amor.
 Quan va pel carrer,
 devota i contrista;
 ni parla amb ningú
 ni aixeca la vista.
 Donzell tras donzell
 n'hi tira floretes;
 cap d'ells la cor-prèn
 les flors es marceixen.
 —Quin és l'aimador
 d'aquesta nineta?,
 el feliç autor
 de tanta tristesa?—
 Es diu el jovent
 fiblat per l'enveja,
 quan la veu pujar
 soleta a l'església...
 El jove eixerit
 de qui n'és regina,
 és a guerrejar
 contra la morisma.

* * *

A l'hora vespral
 d'un jorn que era festa,

fou el jurament
d'uns cors tot grandesa.
—Vaig lluny, ma donzella,
molt lluny, vida meva,
a bregâ amb la mort
per terra, estrangera.
La Verge que ens mira
i els bons sempre empara,
farà que em respecti
la bala profana.
Saber-ho bé em plau
que em serves estima,
prô em reca el deixar-te...
perquè ets tan bonica!
—Donzell del meu cor,
no em donis més pena;
entraré a un convent
si mors en la brega.
Dels altres galants
que em rondin l'acera
seré per a ells
com feta de pedra.
Adéu mon amor!,
la dolor, com batega;
que de punxes el cor
ta partença m'omplena.

* * *

I segueix pel carrer
devota i contrista,
sens parlâ amb ningú
i moixa la vista.

VÍCTOR FERRÚS VALLESPÍ.

(Del llibre "Cops de Ploma").

El primer miracle de Sant Ignasi

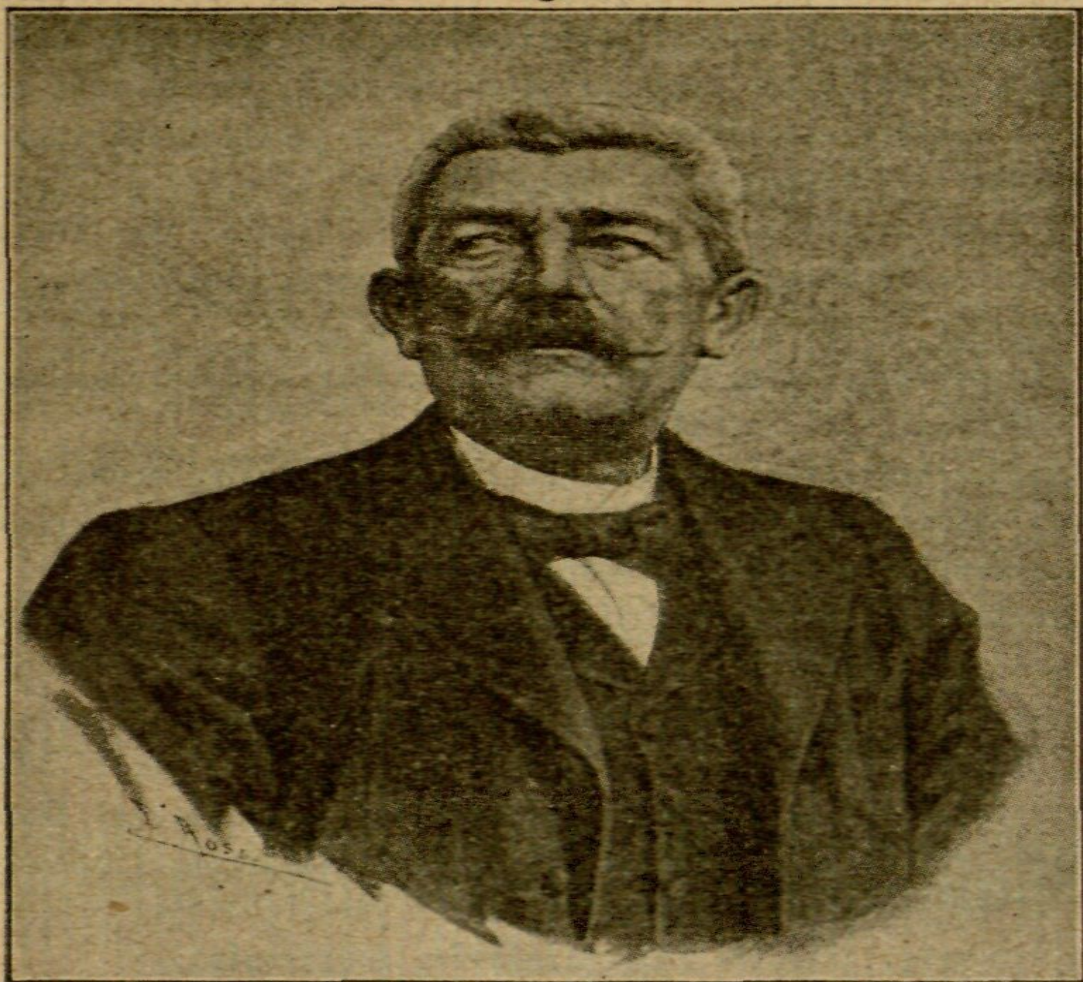
LA ciutat de Manresa celebra cada any, el dia 31 de juliol, grans festes en memòria del "miracle de la gallina", com vulgarment es diu al que obrà Sant Ignasi de Loiola, i fou el primer. Al carrer de Sobrerroca hi ha un pou que antigament tenia el brocal al mig del carrer i ara és al peu de la petita capella construïda a la cantonada del carrer dels Arcs. Per aquest lloc acostumava a passar-hi Sant Ignasi.

Un dia sentí uns tristos plors i aguts sospirs prop d'aquell pou; s'hi atansà i comprovà que una gallina, escapant-se de la vigilància d'un minyona de pocs anys, havia fet un salt per damunt del pou i caient a dintre s'havia ofegat. D'aquí provenien els crits de la minyona, temerosa del càstig que li donarien els seus pares, crits que excitaven la burla de molts tafaners. A impuls de la caritat, mai insensible a les llàgrimes de la innocència, s'hi acostà Sant Ignasi, s'agenollà en devota oració, i les aigües del pou, començaren a pujar, fins arribar a dalt, amb la gallina viva, que fou agafada pel Sant, i fent un somriure amorós la va donar a la minyona, a presència de molts encuriosits.

En memòria d'aquest primer miracle, els manresans construïren la capella que es dedicà al Sant, i els veïns celebren en aquest dia la festa principal del barri, amb solemnes funcions religioses i populars, tot adornant el carrer amb gran esplendidesa.

A més a més, per a perpetuar aquest fet prodigiós, circulen amb profusió uns "Goigs" dedicats al gloriós patriarca Sant Ignasi de Loiola, que diuen: "Para cantarse en su capilla edificada en la calle Mayor de Manresa nombrada Sobrerroca, junto a un pozo en donde el Santo obró el primero de sus milagros".

F. MUNCUNILL M.

CATALANS NOTABLES

Marc Mir i Capella

NOM que deu estar gravat al cor de la pagesia catalana, de la que n'era un dels seus més fermes puntals: fou pagès de soca a arrel.

Eminent viti-vinicultor i excellent agrònom, nasqué a Sant Sadurní d'Anoia, en 1851. Fill d'una família acomodada, estudià el batxillerat al col·legi dels Pares Escolapis i la carrera de pèrit agrònom a la granja-escola de Fortianell.

En presentar-se a Catalunya la malura de la filoxera, a les nostres vinyes, féu varis viatges a la veïna nació francesa, a fi d'estudiar d'aprop i pràcticament el problema vitícola; quan retornà de França, en 1888, fundà, en companyia d'altres amics, la celebrada revista *Resumen de Agricultura*, que va ésser, amb llurs escrits, el guiatge dels

camperols catalans, els quals trobaren en l'esmentada publicació els ensenyaments adients als conreus del camp, però especialment del cep, a qui dedicà, com era natural, tota la seva afició, ja que constituïa la principal explotació de les finques que posseïa en Mir.

Elegit diputat de la Diputació provincial de Barcelona, s'ocupà preferentment de les qüestions agrícoles en les seves diverses branques; això li valgué, junt a l'encert amb què desenrotllava la seva actuació, ésser reelegit, per al susdit càrrec, diverses vegades.

En aquell temps, també hi hagué, com ara, conflicte rabassaire, intervenint personalment en els assumptes de caràcter social, molt feliçment.

En Mir logrà crear i iniciar els *Congressos Agrícoles*, celebrant-se el primer el 1898 a Sant Sadurní d'Anoia, sota la seva direcció. En els següents, que tingueren lloc a Lleida, Reus, Figueres, Palma de Mallorca i Manresa, hi prengué una part molt activa, i en alguns en fou l'ànima. També impulsà un concurs d'ingertadors, l'establiment de camps d'experimentació, i fou un decidit propagandista, en aquell temps, de la maquinària agrícola.

Dotat de bons coneixements i d'experiència dels afers de la terra, a més a més dels articles que escrivia per al *Resumen de Agricultura*, col·laborava en altres publicacions professionals, contribuint, així, i amb conferències de divulgació, al renaixement agrícola de Catalunya.

Morí a principis de l'any 1904, a Sant Sadurní d'Anoia, essent el seu traspàs sumament sentit, palesant-ho, de manera inequívoca, tots els estaments socials i polítics, amb llur condol.

La revista agrícola "*L'Art del Pagès*", que des de la seva fundació en 1877 sols havia editat dos números extraordinaris, publicà, en febrer de 1904, el tercer, dedicat a tan il·lustre agrònom.

En Marc Mir mereix la consideració de l'agricultura pàtria, a la qual consagrà el seu saber i entusiasme.

MIQUEL CODINA I FARRÉ.

Els cognoms catalans

S'HA fixat alguna vegada el llegidor en la forma d'expressió dels nostres cognoms i la freqüència amb què molts d'ells suggereixen idees que res no tenen que veure amb l'individu que el porta?

Per a si un dia surt un aficionat que vulgui fer sobre la matèria un treball complet, treball que hauria de resultar interessant per molts conceptes i provaria la portentosa riquesa de color de la llengua catalana.

Aquí van algunes dades sobre tan curiós tema que portem recollides.

- Cognoms aristocràtics: Marquès, Conde, Baró, Rey...
- Laboriosos: Ferrer, Fuster, Sabater, Sastre...
- Agradables: Rich, Alegre, Company...
- Combustibles: Cock, Carbó.
- Vegetals: Oms, Pi, Alsina, Parera, Figueras, Oliveras, Morera, Codonyer...
- Habitables: Casas, Quadras, Sala, Paret...
- Fondos: Clot, Pou...
- Utils: Ribot, Parpal, Serra...
- Comestibles: Bou, Conill, Coca, Capó, Gras...
- Insignificants: Mitjà, Poch, Petit...
- Humits: Font, Riu, Torrent, Estany, Llacuna, Moll...
- Salvátges: Lleó, Llop.
- Verds: Camps, Horta, Prats, Bosch, Selva...
- Geomètrics: Pla, Rodó, Quadros...
- Els més durs: Muntanya, Roca, Palet, Roch...
- Els més clericals: Sans, Iglésies, Capella, Sagristà, Cristià...
- Els més cantadors: Rossinyol, Passarell...
- Aplicables a la pintura: Blanch, Vermell, Roig...
- Trets de l'home: Mans, Coll, Canyelles...
- Bons per a la construcció: Portes, Escales, Sostres, Bigas, Llates...
- El menys espès: Claret...
- El menys dolç: Salat...

El més lluminós: Sol...
 El més tauròfil: Picas...
 El més retingut: Guardiola...
 El més empipador: Tos...
 El més refrescant: Llimona...
 El més cremador: Forn, Foch...
 El més bufó: Boniquet...
 El més consumit: Cendra...
 El més escurat: Piñol...
 El més buscat: Turó...
 El més espinós: Argelaga...
 El més venerable: Antich...
 El més temible: Inglès...

En tenim també de molt religiosos per portar noms de Sants i també de pobles, però n'hi han dos sobretot que els donem a la catalogació de nostres llegidors per no saber nosaltres on posar-los.

Són, ells, els cognoms: Pau i Capgròs.

JOCS DE NOIS I DE NOIES

El cambrer

Els jugadors s'asseuen i designen un d'ells que és el que farà de "cambrer". Aquest es queda dret al mig i va preguntant d'un a un què és el que volen prendre. Els altres li ho diuen:

- Un cafè amb llet.
- Una cervesa negra.
- Un yoghurt.
- Xocolata amb secalls.
- Vermut, anxoves i olives.
- Etcètera.

Quan tots han fet llur comanda, el "cambrer" se'n va i torna al cap d'una estona. Aleshores ha de dir a cadascun què és el que ha demanat, procurant no equivocar-se. Si se'n surt bé, passa a seure i un altre dels minyons fa de "cambrer". Si s'equivoca, segueix fent-ne.

Diu que és un bon exercici per a desenrotllar la memòria.